

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poștă în înțirul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străintate pe 1 an 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate, se plătesc pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 103.

Sibiu, 26/7 Ianuaru 1880.

Anulu II.

Invitare de abonamentu la „Observatoriulu“ pe anulu 1880.

Apropiandu-ne către capetulu anului, deschidem prin această abonamentu nou pe Semestrulu I și pe anulu întregu, totu cu prețurile de până acuma, adeca:

În Sibiu pe 1 anu cu 7 fl. v. a., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., éra dusu la casa cu 1 fl. respective cu 50 cr. mai multu.

În înțirul monarhiei cu poștă, 8 fl. pe anu; 4 fl. pe 6 luni.

În afara de monarhia cu porto dublu 10 fl. séu 22 franci pe 1 anu; 5 fl. séu 11 franci pe 6 luni.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali de a dreptulu la Redactiune în Sibiu, piată mica Nr. 27.

Din Romani'a primimu abonamente și în bilete hipotecarie de ale statului, al pari.

În capital'a București se primesc abonamente și la dn. Const. J. Juga (palatulu universitatiei parterre).

Din 10 esemplarie abonate efectiv, 1 se dă gratis.

Pentru că se potemu cunoște celu puțin aprosimativu numerulu esemplarielor câte vomu avea a tipari pe anulu viitoru, și pentru că administratiunea se fia regulata, éra espeditiunea se nu sufere intreruperi neplacute pentru ambele parti, rogamu pe p. t. nostrii abonati, că se bine-voiésca a isi reinnoui abonamentulu câtu mai de tempuriu. Totu-odata ne rogamu de acei p. t. domni, cari ne voru onora cu noulu d-loru abonamentu a isi scrie numele și adresa în modu claru, legibilu și câtu se pôte mai exactu, pentru că se nu se nasca confusiuni.

Redactiunea.

Bucovin'a.

Vadulu Hurului, 27 Dec. 1879 c. n.*)

Presiedintele societatii „Transilvani'a“ din București, făcându istoriculu societatii acesteia, constaté dia „cu parere de reu“, că zelulu celu viu, ce se aretase la începutu, s'a recitu cu timpu într'unii din membrii înscriși; îi róga apoi „se dea din nou ascultare nobililoru simțieminte, ce au produsu fructe atât de frumoșe“, și face în fine „caldurosulu apelu la toti romanii iubitori de cultura nationala, se bine-voiésca a veni în ajutoriulu societatii acesteia, ce are scopu eminaminte nationala.“

Asemene constatare trista cauta se facemu și în privinti'a „Societatii pentru literatur'a și cultur'a romana“ din Cernăuți. Aventulu ce luase societatea această la începutu, entusiasmulu, cu carele éra sprijinita, promitea fórtu multu. Între promotorii ei luá loculu primu, prin cuventu și prin fapta, marimosulu și multu regretatulu Alesandru cav. de Hurmuzachi. Acum zelulu și interessulu pentru dinsa a scadiutu în multi membri, ba lucrulu a devenitu până la atâta, că unu numeru însemnatu fu declarat de esitu dela societate din caus'a restantielor prea însemnate, cari din anu în anu cresceau și, în mani'a tuturoru provocariilor, totu nu se solviau.

*) Ne interessamu de starea confratiloru nostrii din Bucovin'a cu atât mai multu, cu câtu sunt mai rari scirile venite din acea provincia; asia chiaru și din această cauza dămu și acestei corespondentie pline de espectoratiuni doreróse loculu antaiu în colónele diariului nostru.

Red.

În urm'a urmeloru a capetatu societatea această și antagonisti pe față și anume într'unu cercu de ómeni, de unde mai puțin i-ai asteptá: în corpulu professoriloru romani dela Suceva, cari se gatescu de prezentu a formá alta societate, cum dicu ei, cu scopuri mai salutare și mai practice pentru referintiele romanimei din Bucovin'a.

În adevéru suntemu prea bucuroși se vedemu societatea loru infintiata câtu de curendu, fiindu-cá credemu, că dissidentii dela societatea din Cernăuți se voru uni, că se continue a sierbi causei sante a nationalitatii romane.

În frementare nespusa se afla și reuniunea academiciloru romani dela universitatea c. r. din Cernăuți, numita „Junimea“ și formata dupa apunerea „Arborosei“. Numerulu totale alu membriloru ei e 23; în pumnulu acestu de ómeni însa e mare rivalitate și frecatura; limb'a e marulu discordiei. Unii petrecu în marea eróre, că credu, cum-cá dator'i de a cultivá limb'a și literatur'a romana ar fi numai a acelora ce se decidu a fi ómeni de litere în întiesulu strinsu alu cuventului. Acestia sunt aspru combatuti de cei ce sustinu, că limb'a traiesce și se desvólta prin întrevenirea tuturoru celora ce o vorbescu, chiaru și a acelora ce nu sciu carte. Mai alesu academicii trebuie se scie, ce tesauru stá ascunsu în graiulu poporului, precum și că philologii și limbistii moderni, nu numai romani, ci și multi straini, germani, slavi, francesi, italieni se ocupa cu nepregetu și diligentiata de studiulu limbei nóstre, desgropandu'i tesauréle necunoscute până acuma nici chiaru romaniloru. Nu e destulu că romanii câtu aspira la cultura înalta și pretind a fi ómeni cultivati, numai se ș scia vorbi, ci ei sunt dator'i originei, onórei și demnitatii loru personale, se invetie a o și scrie corectu, a o propagá și a fi chiaru missionari ai limbei în acele familii, unde limb'a romana e parasita și înlocuita cu cea nemtiésca, polóna séu și cu cea ruténa.

Pe langa această diversitate de pareri mai esista în reuniunea susu numita inca și certe financiale, cari într'unu timpu se inaspriseru până într'atâtu, că éra se se decreté die dissolvarea ei.

În amintirea descalecarii lui Dragosiu în partile acesteia și a urdirii unei biserici de lemnu în satulu Volovetiu, societatei scolare infintiate în a. 1877 în comun'a aceea, i s'a datu numele „Dragosiu“. Scopulu ei este: „a sprijini baiati diligenti, însa sermani întru înaintarea în invetiamentulu elementariu, prin oferire: a) de carti trebuintóse scolastice și alte mijlóce de invetiamentu; b) de unele vestiminte necesare și c) de unele ajutorintie banesci cá stipendie anuale.“ Acestu scopu se ajunge prin unu fondu, care se compune: „a) din colectiuni bine-voitórie facute în cerculu amiciloru scólei respective; b) din contribuii periodice ale membriloru acestei societati; c) din legate și donatiuni; d) din adaosulu unoru percente dela capitalulu împrumutatu și e) din veniturile întreprinderiloru aranjate în folosulu societatii.“

Onórea infintiarii societatii acesteia se cuvine paróchului localu, parintelui Tarangulu. Noi ne bucuramu împreuna cu santi'a sa, vedendu, că întreprinderea i prosperé dia bine. Mai alesu ni pare bine, că satenii, la timpu de nevoia gasescu într'insa unu institutu, unde, cu percente fórtu miche, împrumuta bani, în câtu nu sunt constrinsi a alergá la jidovi cametari, au a-si vinde productele fóra timpu și fóra pretiu. Asemene institutu n'ar fi óre bine se se urdiésca în totu satulu?

În fine mai avemu una reuniune nationala în Gur'a-Humorului sub conducerea paróchului Coblainschi și anume una societate de împrumutu cu amanetu (zalogu). De amu și auditu, că și cu această s'a paralisatu multu cametari'a jidovésca, totu nu scimu cum progressé dia, negasindu nece într'una publicatiune romana bilantiulu ei.

În genere ar fi de mare interessu și de orientare, daca s'ar compune statistic'a tuturoru societatiiloru, ce le posedu romanii în totu loculu, împreuna cu folósele loru coprinse în cifre.

Revista politica.

Sibiu, 6 Ianuaru st. n. 1880.

Tóte popórale christiane, care au adoptatu calendariulu julianu și între acestea se numera și natiunea romana, serbé dia astadi diu'a nascerii Mantuitoriului nostru Isusu Christosu fiulu lui D-dieu ce s'au facutu omu, pentru că apoi, asemenea míticului Prometheus alu anticeloru popóra politeiste, se reaprindia în ánimile ómeniloru foculu sacru alu credintiei care se eclipsase; se reinvidie amorulu idealu, care se innabusise și inecase în namolulu unei coruptiuni rafinate și în fine, se împreune ceriulu cu pamentulu întindendu dela unulu până la celalaltu nemarginitulu și stralucitoriulu arcu alu sperantiei reintineritóre, alu acelei sperantie, pe ale carei aripi, crestinulu se înalta până la Creatoriulu seu în regiunile nemarginite și nestrabatute ale immortalitatii spirituale.

Credinti'a este bas'a religiunei și a civilizatiunei omenimei, fára care ea nu s'ar deosebi întru nimic de celelalte fiintie necuventatóre.

Amorulu este bas'a familiei și prin urmare a organizatiunei sociale, care tinde a progressá și a se perfectoná din punctu de vedere alu humanitatii și alu tolerantiei.

Speranti'a în fine, este motorulu și totu-deodata balanti'a, care prin forti'a sa magica restabileste echilibrulu între cele doue d'antaiu.

A nu avea nici o credinti'a, însemné dia a se degradá la bestialitate și a isi renegá trecutulu.

A nu iubi nimic, însemné dia a se retrage în labirintulu obscuru și rece alu egoismului și a renuntiá la prezentu.

A nu avea nici o sperantia, însemné dia a isi nimici trecutulu, a isi blastemá prezentulu și a isi sdrobi viitoriulu, pentru că asia se se arunce în ghiarele înveninate ale pessimismului alienatoriu și alu desperatiunei nihiliste.

Aplicandu cele premisse asupra nóstra cá natiune istorica și cá individualitate politica, apoi de si avemu multe, fórtu multe și legitime cause de a nu fi multumiti nici cu starea nóstra propria și nici cu aceea a celorlalte natiuni de aceeași sórte cu a nóstra, totusi, gratia Provedintiei, inca n'am ajunsu și suntemu inca departe de a ne fi perduto credinti'a, de a nu mai fi în stare se iubimu și de a fi desperatu. Oh, nu! pentru-cá de si ne aflamu inca într'o stare anormala de transitiune și concentrare morala și materiala, ne simțimu inca destulu de tari a resistá furtunelor și a ne apará de pericole. Numai acelu poporu este perduto, care a încetatu de a se luptá și a se apará. Vorb'a mutului nu o aude niminea.

Urmandu deci esemplulu Mantuitoriului, a carui nasceru o serbamu astadi, și avendu înaintea ochiloru nostrii pe primii martiri ai religiunei crestine, se nu încetamu nici unu momentu a ne apará credinti'a, amorulu și speranti'a nóstra, care traduse în realitatea practica, se esprima prin: patria, natiune și libertate.

Acésta trinitate este stindardulu în giurulu caruia trebuie se ne concentramu, pentru care trebuie se ne luptamu, pe care trebuie se ilu aparamu, déca voimu se ilu vedemu triumfatoriu.

Înpartasindu aceste idei și convingeri cu onor. nostrii cetitori le dicemu: „Serbatori ferice și vesele!“

* * *

Trecéndu dela aceste reflexiuni de ocaziune pe terenulu faptelor politice întemplete în dilele din urma, vomu avea a înregistrá, că cu ocaziunea receptiunei de anulu nou d. ministru-presiedinte C. Tisza asistatu de colegii sei de consiliu, d-ni ministrii Trefort, Kemény și Péchy, a fostu temáiatu și adoratulu din partea deputatiiloru ministeriali prin graiulu comitelui Csáky, acarui vorbire a culminatu în rogarea prea umilita, cá poterniculu protectoru alu loru se le conserve și pe viitoru aceeași buna-vointia și încredere cá și până acuma, promitiendu'i din parte-le o supunere neconditionata asia, precum se cuvine și se asteptá dela o majoritate gubernamen-

tala care nu are si nu cunoște alta vointia, decatu aceea a siefului ei.

D-lu ministru - presedinte le multiami in termini alesi pentru devotamentulu manifestatu, le promise intr'unu tonu modestu ce 'i este particularu si ilu caracterisêsa pe actualulu presedinte alu consiliului de ministrii din Ungari'a, cã protectiunea sa va depinde dela gradulu in care partid'a isi va sci implini datorinti'a sa si in fine apelandu la increderea reciproca, dete o lovitura costisia opositiunei, care arunca cu tina in altii, fãra se bage de sama cã in acelasi tempu se manjesce si pe sine insasi.

In acelasi tempu partid'a opositiunei intrunite s'au prezentatu la vice-presedintele ei bar. B. Banhydy, unde érași s'au schimbatu felicitãrile indatinãte si s'au pronunțiatu cuventari de incurãgiare, de perseverantia si solidaritate in lupt'a angajata contra cabinetulu actualu. Lupt'a deci si scandalurile parlamentare din diet'a Ungariei nu voru lipsi a se continuã si in anulu viitoriu, cu aceasi infocare si gratiositate cã si in anulu espiratu.

Scirile colportate pãna acuma despre revirementulu pe care guvernulu rusescu avea se ilu faca in personalulu reprezentantiloru sei diplomatici din strainetate, au primitu confirmarea loru definitiva prin urmatórele schimbãri dejã decretate si adeca: postulu lui Siuwalof la Londr'a ilu va ocupã Lobanof, la Vien'a va veni Oubril, la Berlin va merge Saburow, la Constantinopolu Nowicof si la Aten'a Nelidof.

Principele Hohenlohe ambadorulu prusso-germanu la Paris a esprimat uoulu cabinetu francesu sympathie si increderea eremitulu dela Varzin.

Ambadorulu englesu sir H. Layard dã la Constantinopole representatiuni de inalta diplomatie in manier'a lui Mentecof, numai nu cu acelasi efect.

Rinulu, Mainulu si alte riuri ale Germaniei de vestu au debordatu si au causatu pagube insemnate. Inundatiunile paru cã voiescu a se generalisã preste tãta Europ'a. D'abea trece un'a si eata cã si vine alt'a, cã si candu n'ar fi de ajunsu calamitãtile sociale ce apésã asia de greu asupra sermaneloru popóra de atati amarã de ani. Noulu anu 1880 nu se recomanda nici decum in modu favorabilu, prin cele ce au adusu in prim'a sa septamana. Fi va óre mai fericitu in cele urmatóre? Vomu vedea.

R u s s i ' a .

Persecutiunea evreiloru.

Cu nimicu nu se ilustra mai multu neaudit'a asuprire si nedreptate facuta Romaniei de cãtra congressulu dela Berlin, decatu prin tractarea de care au evreii parte in Russi'a pãna in dio'a de astadi. Ce e dreptu, in cãteva provincii si mai virtosu in Poloni'a rusesca sunt fórte multi evrei, buna óra cã si in Galiti'a austriaca, pentru-cã toti jidovii cãti au potutu scapã in secol. alu 15-lea si 16-lea de furi'a teutonica, de focu si omoruri in masse preste totu coprinsulu Germaniei, au fugitu cu sutele de mii in Poloni'a si de acolo mai departe in Russi'a; dara candu congressulu si-a pusu pitiorulu in pragu, cã se indigenedie pe toti jidovii din Romani'a, elu n'a intrebãtu nici cãti sunt, nici daca sunt sau nu, nascuti in acelu stat, ci s'a tinutu numai de unu principiu. Prea bine; dara cum se intempla cã acelu principiu nu se aplica la tãte staturile, prin urmare si la Russi'a? Dn. Waddington ne-ar pótea respunde aci, mai alesu acuma, dupace a ca-diutu din ministeriu.

Diãriale din St. Petersburg in frunte cu celu oficiale publicã dilele trecute trei dispositiuni, una mai aspra decatu alta, contra evreiloru din acelu imperiu si anume 1) Unu ucasu (decretu) imperatescu intemeiatu pe unu concludu alu marelui senatu, prin care se decide, cã toti jidovii locuitori in tiér'a Cazaciloru dela riulu Don (Duna, Dina, Diuna) in terminu de doui ani se fia obligati a'si vinde tãte averile imobili ce voru fi avendu (mai multu numai pe la orasie) si a se stramutã cu totulu din acea tiéra ori incãtrau voru vedea cu ochii, cã-ci acolo nu'i mai sufere nici cazacii nici guvernulu, dupace nu numai au saracitu cu totulu pe locuitori, dara au coruptu si generatiunea loru prin beti'a de rachi u otrãvitu, in cãtu dintre cazacii nu mai esu ómeni asia virtosi si bellicosi cã mai inainte.

A dou'a mesura aspra este luata contra jidoviloru din Bassarabi'a, unde s'au datu porunci, cã toti jidovii locuitori pe la satele si orasiele marginasie spre Moldov'a si Bucovin'a se fia departati de acolo intocma conformu instructiuniloru date in acêsta cauza pe la anii 1835 si 1842 adeca pre candu gonisera pe jidovi din Bassarabi'a in Moldov'a si Michailu Sturdza cu boierii sei ii primi cu miile. Asia guber-

nulu Russiei gonesce érași pe jidovi spre Romani'a. Acuma se esplica si mai bine, de ce autoritãtile rusesci cu ocaziunea retrãgeri trupelor din Bulgari'a si Romani'a pre cãti jidovi rusesci remasera in urm'a trupelor, nu'i mai suferira se tréca pe teritoriulu imperiului, ci ii oprira la fruntãrie. Caus'a pentru care jidovii sunt departati dela fruntãrie, se aratã in ucãse a fi prevaricatiunile de vami, cã-ci in adeveru, jidovii trecu de cei mai mari prevaricanti in Russi'a, cã si cei din Galiti'a si din Ungari'a superióre. Nu e indoiéla, cã tãte acestea inpregiurari sunt cunoscutu prea bine in Bucuresti.

A trei'a lovitura data jidovimeii in Russi'a este generale. In puterea unoru ucãse mai vechi, evreii literati, precum medici s. a., apoi profesionstii (messeriasii) éra suferiti a locui in capitale si in celelalte comune mari urbane, inse fãra a se bucurã de drepturi politice. Intr'aceea pe langa numitele doue classe de jidovi s'au mai stracuratu si altii mai multi in provincie interiori ale Russiei, din cele 12 in care le este permis a locui. Inainte cu vreo 10 ani se dedesera porunci aspre, cã din St. Petersburg, Moscva si din alte cetati si orasie mai mari se fia departati toti evreii negutiatori, liferanti si speculantii dela burse, aratandu-se si causele pentru care se iau acelea mesuri hostile asupra loru. Aceleasi mesuri se inprospetara in lun'a trecuta cu rigóre atãtu mai cumplita, cu catu s'au adeveritu totuodata, cã in societatea Nihilistiloru se afla multime de jidovi, in cãtu guvernulu din St. Petersburg a inceputu a crede, cã cei mai ageri nihilisti sunt tocma jidovii, dintre carii au mai spendiuratu deunadi pe unulu la Odess'a alaturea cu doui crestini. (Dupa Neues Pester Journal din 29 Dec. Nr. 357).

— Nihilistii russi nu depunu armele. Dupa diãriulu „Voltaire“, imperatulu Alexandru ar fi gasitu in camer'a sa de culcatu, scrisórea amenințãtore ce urméza:

Lui Alesandru II, Imperatulu tuturoru Russieloru.

Maiestate! Pentru a cincea óra sórtea te scapã de loviturile justitiei, la care te condamnãse cinci sentintie dictate de legea umana, lege pe care nu voiesci se o recunosci. Ne cunosci puterea si vointi'a nóstra, baga de séma se nu se dea si a siésea hotãrire!

Vrei se fia unu mare monarchu? Vrei cã tãte popórale Russiei se te aclame si se te recunósca cã pe parintele loru? Vrei cã acei care te lovescu astadi din judecatori se devina apostoli? Ei bine, din tiranu f-te omu si dã ómeniloru ceea ce este alu loru dupa legea naturei: „libertatea.“

Nu persón'a ta o combatemu, ci principiulu.

Atãtu pe cãtu acêsta ideia va fia firulu conducetoru alu actelor tale, judecat'a nóstra va fia totudeauna aceasi. Scapatu asta-di, vei peri mane.

Nici mórtea, nici persecutiunea nu voru opri brãtiele nóstre. Tu ai forti'a brutale: cu noi e forti'a morale. Amu juratu a invinge si vomu repurtã victóri'a.

Primii apostoli ai crestinismulu perira pe rugu; supliciele loru causara ruin'a Romei.

Baga de séma si gandesce-te!

Comitetulu gubernatoru.

(„Binele publicu“.)

Correspondentie particulãrie ale „Observatoriulu“.

— Oradea, in Decembre 1879.

Precum veti fia aflatu din „Famili'a“, carea de candu parintele redactorulu se facu canonicu, aduce mai desu sciri din dieces'a gr.-cath. a Oradei mare, prea santi'a sa episcopulu Pavelu a inpartitu consistoriulu in mai multe senate particulãri, si a reorganisatu esactoratul diecesanu, denumindu la acesta si membrii preoti afara de gremiu, anume din fia-care protopopiatu cãte unulu. Din funte securã sciú, cã esactoratul si-a inceputu dejã lucrãrea cu revisiunea ratiocinielor fundationali. La acêsta revisiune fia chiamatu si directorulu gimnasiulu dela Beiusiu cã membru denumitu mai tardiu la esactoratu. Asia dara este sperantia, cã celu puçinu cei mai de aprópe interessati voru poté se fia informati esactu despre starea fundatiuniloru diecesane. Dorinti'a manifestata asia de multe-ori, cã se se faca lumina asupra statulu fundatiuniloru diecesane, este aprópe de implinire, macaru-cã si in tempulu din urma preotulu Sylviu Rezeiu s'a superatu amaru pentru esprimãrea nevinovata a acelei dorintie. Clerulu diecesanu póte se primésca cu incredere dispositiunile arhierulu in cãtu pentru venitoriu. Cu privire la trecutu inse astépta se se faca lumina cu atãtu mai virtosu, cã cu oca-

siunea adunãrei comisiunei esactorali fói'a magiara „Bihar“ din Oradea in Nr. 288 14 Decembre a. c. scrie urmatóriele: „Cautã se inregistrãmu una fapta démna de recunoscintia a episcopulu gr.-catholicu Michailu Pavelu. Inca si averea fundationalã a diecesei gr.-catholice a fostu in tempurile din urma in disordine maricica (meglehetös rendtelenségben volt), in cãtu ratiunile nu erau portate dupa vreo sistema, si asia, originea diferiteloru fundatiuni inca éra in intunerecu. Episcopulu Pavelu acum a conchiamatu una comisiune din diferiti protopopi ai diecesei, cari se ocupa cu totu zelulu de regulãrea computulu fundatiuniloru. Acêsta fapta in prim'a linia va fia spre folosulu orfaniloru si veduveloru diecesani (de preoti), a caroru pensiuene anuale dupa acêsta probabilu se va poté mari.“*)

Pentru redactiunea „Observatoriulu“ éca si testulu magiaru, care ne amu adoperatu alu traduce din cuventu in cuventu, chiaru cu pericolu de a fia traductiunea obscura in cãtva: „Pavel Mihály g. k. püspöknek egy elismerésre méltó tettét kell regisztrálnunk. A g. k. egyházmegye alapítványi vagyona is a legutobbi időkben megleglehetös rendtelenségben volt, a mennyiben számadásai egybeállítva, rendszerezve nem voltak 's így a különböző alapítványok eredete is homályban volt! Pavel püspök most az egyház megye különböző espereseiből egy bizottságot hívott egybe, mely most az alapítványi számadások buzgó rendbeszedésével foglalkozik. Ezen tett első sorban az egyházmegyei árvák és özvegyeknek fog hasznára válni, kiknek évjáradékaik ennek folytán valószínűleg emelhetők lesznek. — Celu ce intielege, ce va se dica „inca si“ (in magiara, is) are destula ocaziune a conchide si la altele pentru trecutu, numai se grigésca a nu isi spune opiniunea, pentru-cã póte se dea de vr'unu Rezeiu superatu, carele „quasi ex mandato“ isi va luã cutezãrea se timbreze de calumnia, denigrãre, detragere si mai sciú eu ce, si celu mai curatu adeveru; cã-ci remane adeveratu: „Die Wahrheit wird meist nur platonisch geliebt, zeigt sie sich einmal nackt, so heisst es gleich: wie unanständig! Damit nun die Wahrheit durch ihre Nacktheit kein Aergerniss gebe, hat man sie bald in ein Kloster, bald zur Strafe in ein Zuchthaus oder gar ins Narrenhaus gesperrt. Dem Einzelnen wie der Welt gegenüber muss, wer gehört werden will, nur lobend und preisend auftreten, und das undankbarste Geschäft bleibt es immer: seine Meinung unumwunden auszusprechen. Das darf uns aber nicht beirren.“ (Du Mont: Der Fortschritt.)

Sciri diverse.

(Diu'a nascerii A. S. R. Dómnei.) Cetimu in „Romanulu“ din 20 Decembre st. v. urmatórele: „Luni, fiindu diu'a nascerii A. S. R. Dómna, d-nii ministri au prezentatu in corpore A. S. R. felicitãrile lor si ale natiunii intregi prin discursulu urmatoru:

Maria Ta,

Suntemu fericiti a veni in acêsta di de serbatóre a depune la piciórele Tronulu in numele gubernulu si alu natiunii, omãgiele nóstre cele mai calduróse.

Pe candu Domnitorulu ducea armãta romana pe campulu de gloria, restabilindu si intãrindu pentru totudeauna independinti'a Romaniei si incredintiandu Europ'a cã eroismulu strãbanu viéza in âmele si in sufletulu generatiunii presente, Maria Ta Regala, in fruntea femeiloru romane, a doveditu cã devotamentulu acestora stã totu atãtu de susu, cã si bravur'a barbatiloru, filoru si fratiloru lor.

In timpuri grele si pline de cumpena ati pusu nu numai unu zel si o neadormire admirabila, ci tãta si intréga ânima vóstra intru a alinã durerile resbelulu. Ati mersu atãtu de departe, in cãtu v'ati espusu chiaru sanetatea. A-Totu-Poterniculu Dumnedieu a ascultat rugile si bine-cuventãrile întregi natiunii si ati revenitu in midiloculu nostru, astu-felu cum o dorimu cu totii, insanetosiatã si intãrita.

Alte lupte incepu, nu mai puçinu grele, de si pe terenulu pacii.

Avemu credintia in Maria Ta, cã si aci vei fia capulu tuturorã; cã-ci este missiune frumósa aceea, de a reorganisã societatea romana prin femeia, pentru cã se potemu ocupã intru tãte unu locu demnu de positiunea ce amu dobanditu, gratia eroismulu si prudentiei ilustrulu conducetoru alu natiunii.

*) Se vede cã fói'a magiara din Oradea are cunoscutia despre unu modestu recursu alu cãtoru-va veduve preotese, care au cerutu cu totu adinsulu ameliorãrea pensiuniloru. Déca press'a romanésca memorã acelu recursu, si multe alte interpelari in caus'a veduveloru si orfaniloru de preoti, potea se fia parata la vre'unu respunsu cã celu faimosu alu lui Rezeiu — si spionagiulu se intindea preste tãta dieces'a oradana, cã se afe pre scriitori, adeca totu stã: „veritas odium perit.“

Fii sicura, Maria Ta, că silintiele ce veti pune voru fi încoronate cu succesu, că-ci femeile romane voru dovedi că posedu acele calitati, prin care femeia capeta o înfluintă atăt de puternică asupra civilizațiunii moderne, și că ele te voru urmă și pe acestu terenu bine-cuven-tandu-te.

Primiti, Mari'a Ta, urările și felicitările noastre.
Se traiesci Maria Ta!
Se trăiescă Maria Sa Domnitorulu!"

— (Consulu romanu in Turin.) Ilustrulu filo-romanu d. D. Giovenale Vegezzi-Ruscalla a fostu numitu consulu alu Romaniei la Turin. Alegerea dice „Romanulu“, este din cele mai nimerite. Domnulu Ruscalla este unu vechiu și neobositu luptatoru pentru a face Romani'a cunoscuta Italianiloru.

— (Balulu studentiloru) dela gimnasiulu superioru și dela școl'a reala superiora ab. c. din Sibiu va avea locu in 30 Ianuaru a. c. in sal'a dela hotelulu „Imperatulu român“.

Logele cele mari se voru distribui cu 5 fl., era cele mici cu 3 fl. 50 cr. v. a.

Intrarea este permissa numai celoru invitati.

— (Pentru inundatii din Transilvani'a.) Serat'a literara data de societatea universitara „Unirea“ in favorea inundatiloru din Transilvani'a a avutu locu, precum se anuntiasa in ser'a de 21 Dec. st. v. Tote s'au petrecutu dupa programa si amu vedutu cu placere dice „Romanulu“, că tinerii studenti promitu pentru viitoru, deca voru starui in studie. Resultatulu banescu e de 180 fr. Chieltuielile au fostu luate de societate asupra sa.

Felicitamu și multiamimu și noi membriloru societatii Unirea pentru sentimentele inalte și nationale de care sunt condusi.

Sum'a totala adunata prin colect'a „Romanului“ se urcă până in diu'a de 21 Decembre st. v. la 478 lei 40 bani.

— (Unele diarie din capitala) afirma că venitul reprezentatiunii date de d. Ionescu la teatrulu Daci'a in folosulu inundatiloru din Transilvani'a ar fi de 1005 lei și că acesta suma s'ar fi și tramisu la destinațiune. Sunt reu informate acele diarie. D. Ionescu n'a potutu inca tramite la destinațiune produsulu acelei reprezentatiunii, de ore-ce mai are a încassă câțiva bani dela persoane, care au luat bilete spre vendiare. Dupa ce va încassă și acea remasitia, venitul curatu alu reprezentatiunii va fi de 1012 lei, suma pe care d. Ionescu se va grabi atunci a ne-o imnană noue spre a o tramite la destinațiune dinpreuna cu sumele ce mai avem și ce mai speramu se stringemu. („Romanulu“)

— (In favorulu inundatiloru din Transilvani'a și partile Ungariei până la Tisza.) Junimea romana din Budapesta va arangia unu balu in 21 (douedeci și una) Februaru in Grand-Hotel-Hungaria. Venitul curatu alu acestei întreprinderi umanitare și nationale se va întrebuintă pentru scopulu susu numitu, și pentru ajutorarea societatii Petru Maioru. Cei mai distinsi barbati și dame si-au oferitu concursulu pentru asigurarea acestei întreprinderi. Biletele de invitare și listele pentru oferte se voru espedă in dilele aceste.

Buda-Pest'a, 2 Ianuaru 1880.

In numele Comitetalu arangiatoriu:
C. Radulescu m. p. Joanu Dragosiu m. p.

— (Neobositulu professoru romanu d. Apostolu Margaritu) din Vlaho-Clisur'a (Macedonia), care a fostu victim'a unui atentatu criminalu, n'a muritu precum se respandise scirea, ci se află pe cale de a se vindecă de gravele rane ce primisse.

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

(Urmare.)

Capitolulu IV.

Despre comitiile române.

Noi n'avemu nici unu monumentu autenticu din cele d'antaiu timpuri ale Romei. Este chiaru prea probabilu, că cea mai mare parte a lucruriloru ce ni se spunu sunt fabule¹⁾, și preste totu partea cea mai instructiva din analele poporaloru, care este istori'a stabilirei lor, este aceea ce ne lipsese mai de multeori. Esperienti'a de tôte dilele ne arata

¹⁾ Numele Romei, ce se pretinde că vine dela Romulus este grecescu ῥώμη și însemnă fortia, era numele de Numa este erasi grecescu νόμος și însemnă lege. Este ore probabilu că cei doi regi d'antaiu ale acestei cetati se fi purtat nume atātu de semnificative pentru aceea ce au facutu in viați'a lor?

Not'a lui J. J. Rousseau.

cauzele din cari se nascu revolutiunile imperieloru: dara pentru că nu se mai formăsa popora, noi nu avem mai nici de cum alte mijloce, decâtu conjuncture pentru de a ne esplică cum s'au formatu.

Datitele pe care le afla cineva introduse, probesa celu puțin, că au avutu o origine. Din tradițiunile care se referescu la acele origini, acelea trebuie se tréca de cele mai sigure, care sunt spriginite de cele mai mari autoritati și de ratiunile cele mai puternice. Acesta macsima m'am încercatu a o urmă, cercetandu cum au exercitatu poterea sa suprema celu mai liberu și mai puternicu poporu de pe pamentu.

Dupa fundarea Romei, republic'a nascénda, adeca armat'a fundatorelui compusa din Albani, Sabini și straini, au fostu inpartita in trei clase, care dupa acestu numeru au primitu numirea de tribus. Fia-care din aceste tribus au fostu subinpartita in diece curii și fiacare curia in decurii, in fruntea carora se pusera siefi numiti curioni și decurioni.

Preste acesta din fiacare tribus se mai alegeau o sută de calareți séu cavaleri, numiti centurie, din care se póte vedea că acesta inpartire puțin necessaria pentru unu castelu — burgu — nu era decâtu curatu militar. Dara se pare, că unu instinctu de grandóre au dictatu micei cetati Rom'a se isi dea nisce institutiuni convenabile capitalei lumei întregi.

Din acesta prima inpartire urmă fórte curendu unu inconvenientu, acela că tribulu Albaniloru — Rammenses — și acela alu Sabiniloru — Tatiens — remaneau totu in aceeași stare, in tempu ce tribulu strainiloru — Luceres — crescea neincetatu prin concursulu strainiloru și nu trecu multu că elu se fia mai mare că celelalte doue. Remediulu pe care l'au întrebuintiatu Servius pentru acesta disproporțiune abusiva și periculosa au fostu de a schimbă inpartirea, desfiintandu aceea dupa rasse și substituandu una alta, dupa regiunile cetatii in care se află fia-care tribu. In locu de trei triburi elu făcu patru, cari primira fia-care numele colinei pe care locuía. Astfelu remediandu inegalitatea presenta, iau prevenitu și pentru viitoru, și pentru că acesta inpartire se nu fia numai de regiune, ci și de ómeni, elu au interdisu locuitoriloru unu cuartiru de a trece in altulu, ceea ce împiedică amestecarea rasselor.

Asemenea au îndoiuitu elu cele trei centurii de mai înainte de calareți și adaose inca langa acestea alte 12 noue, dara sub acelasi nume, mijlocu simplu și judiciosu prin care elu ajunse a deosebi corpulu cavaleriloru de acela alu poporulu, fără a ilu face pe acesta se fia nemulțumitu.

Pre langa aceste patru triburi urbane, Servius mai adaose inca alte 15, numite rustice, fiindu că erau compuse din locuitori dela tíera, inpartiti in totu atatea cantóne — districte. Dupa aceea se mai facura inca totu atatea noue și astfelu in fine poporulu român se află inpartitu in 35 triburi, alu caroru numeru remase neschimbatu până la finele republicei.

Din acesta distinctiune in triburi cetatienesci și triburi tieranesci resulta unu efectu demnu de a fi observatu, pentru că nu exista altu exemplu de asemenea caruia Rom'a i datorea conservarea moravuriloru sale și marirea imperiulu seu. S'ar pótea crede, că triburile urbane preste curendu isi voru fi arogatu poterea și onorile și nu voru fi întârziatu de a umili pe triburile rustice. Dara s'au intemplat tocmai din contra. Este cunoscuta placerea primiloru Romani pentru viați'a campenesca. Acesta placere le o inspirase acelu legistore iutieleptu, care inpreună cu libertatea agricultur'a și exercitiile militare, și exilă, pentru că se dicemu asia, artele, profesionile, intrigile, luculu și sclavi'a in cetate.

Astfelu totu ce avea Rom'a mai ilustru traía la tíera și cultivandu pamentulu se dedara a nu caută decâtu acolo pe sustienatorii republicei. Acesta classa, fiindu aceea a celoru mai demni patriciani, era onorata de tóta lumea. Viați'a simpla și laboriosa a tieraniloru era preferata viatiei de trandavie și moliciune a burgesiloru din Rom'a, și acela care in cetate nu ar fi fostu altu, decâtu unu proletariu nefericitu, lucrandu la tíera ajungea unu cetatienu respectatu. „Nu au fostu fără temei, dice Varro, că marinimosii nostri stramosi au înfiintiatu la tíera pepinier'a aceloró ómenii robusti și bravi, cari i aparau in tempu de pace.“ Pliniu dice curatu, că triburile rustice erau onorate, pentru ómenii din cari erau compuse, astfelu că pe cei misiei spre rusinea și pedéps'a loru i mutau in triburile cetatienesci. Candu sabinulu Appius Claudius veni la Rom'a pentru de a se asediá acolo, au fostu încarcatu cu onori și inserisu intr'unu tribu rusticu, care apoi in urma primi numele seu

de familia. In fine libertinii — sclavii emancipati — intrau toti in triburile urbane, niciodata in cele rurale și in tóta durat'a republicei nu se afla unu singuru esemplu, că vreunu libertinu se fi pervenitu la vreo magistratura, chiaru și deca devenise cetatienu.

Acesta macsima era escelenta, dara ea au fostu atātu de multu esagerata, in cătu in fine resultă o schimbare și chiaru unu abusu.

Mai antaiu, censorii, cari de multu isi arogasera dreptulu de a transferá in modu arbitraru pe cetatieni dintr'unu tribu in celalaltu, permiteau la cei mai multi de a se inscrie in acelu tribu in care i va placea, o permissiune acesta, care fără indoiala nu era buna de nimicu și despoia censur'a de unulu din cele mai puternice resorturi ale sale. Preste acesta, cei mari și cei avuti se inscriau toti in triburile rustice și libertinii ajunsi cetatieni remaneau cu plebea in cetate și astfelu in tribu preste totu nu mai avea nici locu nici teritoriu, ci totulu era amestecatu, in cătu nu se mai pótea cunoște membrii fiacarui tribu, decâtu numai dupa registre. Astfelu notiunea tribulu trecu din realulu in personalulu, séu mai bine disu, ajunse a fi o chimera.

Se intemplă chiaru, că triburile urbane, fiindu mai aproape, se fia adesea cele mai tari in comitii și vindeau Statulu aceluia, care nu se rusină se castige voturile acelei canaile din care erau compuse.

Cu privintia la centurii, institutiile facuse 10 in fia-care tribu și asia întregu poporulu român pe atunci inchisu in zidurile cetatii, era compusu din 30 curii, avendu fia-care din ele templele, dieii, functionarii, preotii sei și serbatorile sale numite compitalia, semanandu cu paganismu, care in urma erau serbate de triburile rustice.

La nou'a inpartire alu Servius, numerulu de 30 nepotenduse repartit in modu egale pe acele 4 triburi și elu ne vrendu se le atinga, curiele independente de triburi ajunsera a fi o noua divisiune a locuitoriloru din Rom'a. La triburile rustice și la poporulu din care erau compuse, curiile fura delaturate, pentru că triburile ajunsesera a fi o institutiune curatu civila, era pentru scóterea trupelor se introduse o alta institutiune și astfelu inpartirea militara alu Romulus era de prisosu. De si fia-care cetatienu era inserisu intr'unu tribu, tótu se intemplă adesea că multi se nu fia inserisi in nici-o curia.

Servius mai făcu inca și o a patr'a inpartire, care nu se află in nici unu felu de raportu cu cele doue precedente, care inse prin efectele sale ajunse a fi cea mai inportanta din tóte. Elu inparti întregu poporulu român in 6 clase, pe care elu nu le deosebi nici dupa domiciliu, nici dupa rasse, ci dupa avere, asia că clasele prime se compuneau din cei avuti, era cele din urma din cei saraci, era cele de miulocu din aceia cari se bucurau de o stare mediocra. Aceste 6 clase erau subdivisate in 193 de corpuri, numite centurii, și aceste corpuri erau astfelu distribuite, in cătu class'a prima coprindea preste jumetate, era class'a din urma avea numai o centuria. Asia se intemplă că cea mai puțin numerosa classa se aiba cele mai multe centurii, era cea din urma classa se nu fia considerata decâtu numai că o subdivisiune, de si ea singura coprindea in sine mai multu că jumetate a locuitoriloru din Rom'a.

Pentru că poporulu se nu petrundera prea curendu consecintiele acestei institutiuni din urma, Serviu se încercă a i dá unu aeru militar; elu insira in class'a a doua, doue centurii de constructori de masine bellice. In fiacare classa, cu exceptiune de cea din urma, desparti elu pe cei tineri — juniores — și pe cei betrani — seniores, — adeca pe aceia cari erau obligati a purtá armele și pe aceia pe cari legea i dispensá din caus'a betranetieloru ce avéu, o distinctiune acesta, care mai multu că cea dupa avere, facea necessaria o repetire de sa a censului séu a recensamentulu. In fine elu decise, că adunarile se se tiena pe campulu lui Marte și că toti aceia, cari se aflau in etatea de a servi, se vina acolo cu armele lor.

Ratiunea pentru care nu făcu elu aceeași inpartire de tineri și betrani și la clasele din urma, au fostu că se nu acordese plebei, din care erau compuse, onórea de a purtá armele pentru patria. Trebuía că cineva se isi aiba caminulu seu, pentru de a obtienea dreptulu de a se apará, și din acele trupe nenumerate de cersitori, cari brilésa astadi in armatele regiloru, nu exista póte nici unulu care nu ar fi fostu huiduitu cu despretiu din o cohorta romana, candu soldatii erau aparatorii libertatii.

In class'a din urma se mai facea deosebire între proletarii și între asia numitii capite

censi. Cei d'antău cari totu mai aveau ceva avere, dá câteodata Statului celu pușinu cetatieni si chiaru soldati in casu de trebuintă. Cei cari nu aveau nemica si se numerau de pe capete, erau desconsiderati cu totul si Marius au fostu celu d'antău care nu au pregetatu de a 'i inrolă.

Făra de a decide la loculu acesta, déca acésta a trei'a inpartire au fostu in sine buna séu rea, credu totusi a potea afirmă, că numai simplele moravuri ale primilor Romăni, desinteresarea lor, plăcerea lor pentru agricultura, despretiulu lor pentru comerțu si castigu, au fostu in stare se o faca practicabila. Care este poporul modernu, la care cupiditatea devoranta, spiritulu de turburari, intrigele, schimbarea perpetua a locurilor si a bogătiei, aru fi garantatu o durata chiaru numai de 20 ani pentru o astfelu de institutiune, fără că Statulu se nu se fi ruinatu? Nu trebuie inse uitatu, că moravurile si censur'a, cu multu mai tari, decâtu acea institutiune, coregea viciurile in Rom'a si că bogatul cutare se vedea avisatu in class'a seraciloru, pentru că prea se resfatiasc in bogati'a sa.

Din tôte acestea isi pôte cineva esplică, pentru ce mai totuđeana se vorbesce numai de cinci clase, de si in realitate erau siése. Pentru că cea de a siésea ne dandu nici soldati nici votanti pe campulu lui Marte,* nu faceau nici unu serviciu in republica si prin urmare erau fôrte raru bagati in séma.

(Va urmă.)
*) Dicu pe campulu lui Marte, pentru că acolo se adunau comitiile dupa centurii. Conformu celorlalte doue forme, poporul se adună in forum séu in altu locu si atunci cei cari erau capite censi aveau totu atăta influintă si autoritate că si cei d'antău cetatieni. Not'a lui J. J. Rousseau.

Locu deschisu.*)

Respunsu intaritu cu documente, datu la corespondenti'a din Orasci'a in Nr. 94 alu „Observatoriulu.”

(Urmare si fine.)

In 1874 se nascu planulu infintiarei unei scôle pentru invetiacei de messerii aici in Orasci'a cá in alte orasie sasesci, cu ajutoriu din fundulu regiu dupa sfatulu si indemnul D. Tincu, care eră cá deputatu la on. Universitate sasésca din Sibiu. Cá se aiba temeiu de a cere o dotatiune pentru infintiant'a scóla de messerii eu si colegulu meu Demetriu Eli, cu midiolócele nóstre propriu amu adunatu invetiacei si iam instruat in tóta Dominea dela 2—5 ore dupa amédi proviedindiu din miculu nostru salariu cu tôte cele necesarie, precum: carti, harthia, negrêla, pene, etui fără de nici o remuneratiune: pe langa tôte că D. Tincu ne promité munti de aur, că dobandindu dotatiunea de 1000 fl. dela Universitate pentru scóla amintita, ne va face unu salariu de 260 fl. până la 300 fl. preste miculu salariu ce aveamu dela scól'a poporala. — 300 fl. la anu. — Ei dar ce se vedi? Mii'a de floreni sa cascigatu pentru scól'a de messerii; dupa aceea comunitatea cetatienésca resp. Magistratulu au alesu o comisiune anumita pentru afacerile scolii; pe D. Tincu l'au alesu de presiedinte in acea comisiune. La propunerea densulu s'au alesu invetiatorii si unu directoru; pe mine, m'a alesu de directoru si invetiatoriu ordinariu, pe colegulu meu D. Eli de invetiatoriu ordinariu, asemenea pe reverendulu dn. Petru Valcanu protopopu gr. cath. cá invetiatoriu ordinariu cu salariu anualu de 260 fl. Pe mine me mai alesese si provocase cá se mergu la Sibiu, spre a me informă despre propunerea si inpartirea studiiloru între invetiacei, precum si despre manipuliune in laintrulu scólei si afaceriloru esterne, care calatoria s'au escursiune o am facutu cu spessele nóstre, ad. ale acelu pomeniti — fără de nici-o remuneratiune. Candu inse veni tempulu, ad. dupa trecerea a 3 luni dupa inceperea prelegeriloru, cá se ne tragemu fia-care léf'a in mesur'a ostenelei celei de feru (dieu de feru — cá-ci pôte judecă ori-si cine câtu e de usioru séu de greu a instruí 160 invetiacei de diverse nationalitati si confessiuni obiectele prescrie de on. Universitate — se vede din raporturile anuale — pe fia-care in limb'a sa séu in cele 3 limbi ale patriei?) — ne pomeniramu ad. eu si colegulu meu Dem. Eli cá fosti invetiatori si la scól'a poporala, cá din salariulu de 300 fl. ce aveamu cá invetiatori la scóla popul. ne detrage comitetulu paroch. dela fia-care 200 fl. pe anu, cá si cum s'ar fi spariatu cá ne vomu prea inbogati déca ne va dá salariulu pentru scóla poporala 300 fl. si pentru a messeriasiloru 260 fl. Amu servitu la amendone scólele: la a messeriasiloru in tóta septaman'a afara de Sambata dela 7—9 ore sér'a, ér Dominec'a dela 3—5 ore dupa prandiu si la scól'a popul. 5 ore pe di — cu salariu de 360 fl. — De aici dara se vede, cá noi amu contribuitu la inmultirea fondulu bisericescu si scolaru unulu câte 200 fl. pe anu, amendoi in 4 ani 1600 fl. v. a. fără de a face corespondentele despre acésta câtu de pușina amintire, numai câtu se silesce cu clică séu compani'a lui a ne destitui din posturile nóstre si a le inlocuii cu de aceia cari nu s'au jertfitu nici au contribuitu macaru o par'a pentru scóla nóstra, ci se se nutrêscă din ce amu jertfitu noi, până inca suntemu destui de apti a servi cá atare si mai departe. Acésta e parol'a dilei si mantele de aur

promissu de presiedintele comisiunei scólei de messerii, care astadi e conducetoriulu corespondintelu si alu companiei lui. Amu voitu se recurgu pentru acea cutediare la prea venerabilulu consistoriu si avému totu dreptulu, cá-ci nici legea de atunci nici cea de acumu nu érta reducerea salariulu invetiatorescu; dar sciendu cá fondulu biserice si alu scólei are fôrte pușine isvóre de venitu, ne-amu liniscitu cá potemu face cá invetiatori astfelu de beneficiu biserice si scólei, cá se'i crêscă fondulu. Progressulu ce l'amu facutu in acei 4 ani la scóla de messerii, se pôte vedé din cele 2 raporte tramise on. Universitati si prea venerab. consistoriu archidiece-sanu, apoi chiaru din marturissirea dlui presiedinte alu comisiunei scólei de messerii, care urmédia aici din cuventu in cuventu: „Atestatu. In poterea caruia se adeveresce, precumca Domnulu Nicolau Barsanu din Orasci'a comitatulu Unedorei, a functionatu cá invetiatoriu ordinariu si directoru 2 ani, precum: In 1874/5 si 1875/6 ér in anii scol. 1876/7 si 1877/8 cá invetiatoriu ordinariu de studiile: Geografi'a, Istori'a, Stilistic'a, Dreptulu cambialu, Desemnulu liberu, Limb'a romana si cea germana, la scól'a de messerii din Orasci'a; in care si-a desvoltatu sciintiele sale prin propunerea obiectelor din susu scrise, cu diligentia fôrte mare, — aretandu unu progressu fôrte indestulitoriu. Portarea sa morala atātu in scóla, câtu si afara de scóla a fostu amesurata legiloru scolare, esemplara. — Comisiunea scólei de messerii. Orascia in 17 Augustu 1878. Dr. Avramu Tincu m. p. presiedintele comisiunei scólei de messerii. (L. Sig.)“ — In 1877 a publicatu laudatulu comitetu parochialu din Orasci'a altu concursu, candu fui alesu cá si mai inainte, impreuna cu colegulu meu Dem. Eli, cu aclamatiune prin maioritatea voturilor in Sinodulu paroch., care alegere fuse aprobată de prea venerabilulu consistoriu archidiece-sanu aceea suna: Nr. 24/1877 protopop. Prin parintêsc'a ordinatiune consistoriala dtto 12/2 1878 Nr. 402 scol. invetiatoriu Nicolau Barsanu s'au intaritu de invetiatoriu in Orasci'a la scól'a confesionala gr. or., ceea ce se aduce spre cunoscentia. Orasci'a 18/2 1877/8 Nicolau Popovicu protopopu.

In 1878 spre 1879 acestu comitetu a deschisu concursu érasu numai pentru unu invetiatoriu ordinariu cu 300 fl. quartiru si lemne, si pentru unu adjunctu cu 120 fl. quart. si lemne; cu ce scopu? Ei sciú! Destulu cá si atunci fui alesu cu aclamatiune de voturile maioritatii. Progressulu care l'amu facutu cu tinerimea de pe class'a II si III-a s'a vediutu in diu'a examenulu tienutu in presentia dlui protopopu tractualu si a unui numeru considerabilu de auditori, precum si din elaboratele scolariloru care se afla la mine.

In 1879 D. Avramu Tincu in numele comitetulu paroch. au facutu concursu de 3 invetiatori fără de scirea autoritatiloru biserice, cu scopu de a me destitui pe mine si pe colegulu meu D. Eli din posturile avute fără de nici-o vina, in contra legii; de si poporul ne-a sustinutu in posturile nóstre, cu aclamatiunea lor de maioritate in Sinodulu paroch. din 24 Augustu 1879. Prea venerabilulu consistoriu archidiece-sanu au anullatu acelu concursu prin decretu de sub Nr. 2379. De atunci presiedintele comitetulu paroch. gr. or. din Orasci'a Joanu Mihaiu ne-a detrasu léf'a, precum si a colegulu Eli, dela 300 fl. la 180 fl. pentru fia-care, — adeca in locu se ne dea câte 25 fl. la luna ne dá numai câte 15 fl. Nu numai cá ne a de trasu plat'a, dar a scrisu inclitul inspecturatu reg. de scóle din Dev'a neadeveruri, numai cá se ajunga si scól'a in periculu; ceea ce pociu adeveri cu protocolulu scólei, care e totu-deaun'a pe més'a scólei.

Mai pe urma — pentru lamurirea adevérulu nu me lasa consciint'a cá se nu amintescu si despre cele scrise in contra Dom. protopopu Nicolau Popovicu, precumca tôte cele scrise in amintit'a corespondentia de sub Nr. 94 a „Observatoriulu“ sub „Locu deschisu“ sunt scrise de unu corespondente malitiosu, cu scopu numai de a defaimă, pe betranulu nostru protopopu, de órece dsa pentru scóla a staruitu si staruiesce fôrte multu. — Se potu vedé in tractulu Orasciei, precumu: Vinerea, Vaideni, Sibotu, Romosielu, Romosu, Casteu, Berit, Orasci'a, Orasci'a de susu, Dancu, Petreni etc. scóle cladite din materialu solidu, cu invetiatori apti si plati potrivite asia, in câtu nu e nici un'a amenintata, cum dice corespondentele, si írca se voru mai face, numai déca e intielegere, dar nu calumnii.

Aici iti mai adaogu o dovada dle corespondente, precum cá corespondentia dle o ai tiesutu totu din neadeveruri, candu dici cá in intregu protopopiatulu Orasciei necum ce se afla vre-o scól'a normala, dar' nici popor. ale de „dai Dómne“. Vedi dara si cetesce suplică compusa de conducetoriulu dtale si asternuta prin comitetulu paroch. in 1877 onorat. Universitati pentru unu ajutoriu de 2000 fl. care insusi marturisesce asia: „Facia cu venitele scóloru confesionali susu mentionate din orasiu scól'a rom. gr. or. care are 4 clase de baieti si una de fete, care laolalta numera 200 scolaritie“. — Cum dara ai cutediatu se dici, cá eu cá invetiatoriu si dirigente alesu de comitetulu paroch. nu sciú decâtu adi-buche? Au nu am servitu comitetulu paroch. din 1869 cá notariu? Arata protocolulu comitetulu pe care te basedi, dicundu: comit. se trudesce de 25 ani pentru bunastarea scólei etc. Unde? si in care siedinti'a, sau ce concludu am scrisu eu cu az. buche? Mai in urma spre a se convinge onoratiu cetitori ai mentionatei foi, in câtu de dusmanesce si cu patima a lucratu comitetulu paroch. gr. or. din Orasci'a si in contra pretiloru de a le luá cimitererele de sub folosintă, a le micșorá venitul preotiescu, se benevoiesca a citi „Telegr. Romanu“ Nr. 98 din 1871. Apoi despre activitatea domn. protopopu Nicolau Popovicu in trei bisericesci si scolare citésca Nr. 23 din 1871 totu alu acelei foi, din care va vedé si poté deduce, in câtu e comitetulu de activu si bunu voitriu progressulu, precum se lauda corespondentele in gur'a mare.

Asia dara se vede cá corespondentele nu scie

nimicu din trecutu ce au facutu aceia pe cari vrea se innegréscă; si cá nici nu pôte sci de acestea nimică, nu e mirare, de óre-ce numai eri — alalta eri venitu in Orasci'a si iute — isi bagă nasu in ól'a umpluta de altu. — Se faca mai antău si densulu si cei veniti cu câteva dile inaintea densulu numai atăta câtu au facutu altii pentru biserice si scólele de aici, apoi atunci se comandadie; până atunci lasa se comandadie cei ce sciú preste ce si cari au jertfitu pe altariulu biserice si scólei si cunoscú tôte greutatile si necasurile acestei comune.

Orasci'a, 24 Decembre 1879.

Nicolau Barsanu,
preotu si invetiati.

Post'a redactiunei.

— Brasiovu. 23 Dec. st. v. Diariulu nostru Observatorulu se pôte aboná immediatu acolo in locu la Dna V. C. Juga strada Catarin'a Nr. 402 vis-à-vis de scól'a greciloru.

— Orasci'a 29 Dec. Cá se nu se curme din anulu acesta pe celu nou, se va publicá dupa anulu nou.

— Desiu 1 Jan. n. vomu potea dá respunsu respicatu, categoricu, odata pentru totuđeana, numai preste 10 dile, si credemu cá va satisface.

— Brasiovu 4 Ianuariu. Flori in caciula. Acelea sunt reclame de anulu nou dara necalite.

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

2 Ianuariu in Sibiu:

Grău, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	8.40—9.40
Grău, amestecat	1 „	6.90—7.90
Secara	1 „	5.—5.40
Papusiou	1 „	3.80—4.20
Ordiu	1 „	4.20—4.60
Ovesu	1 „	2.80—3.20
Cartofi	1 „	1.30—1.50
Mazare	1 „	6.—7.—
Linte	1 „	11.—12.—
Fasole	1 „	6.—7.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	30.—32.—
Untura (unsóre topita)	50 „	28.—28.50
Carne de vita	1 „	42.—46
Oua 10 de		—40

Depuneri de capitale pentru fructificare

se primescu la institutulu subsemnatu cu 5% éra sub conditiune de a se anunciá institutulu ridicarea depuneru la 6 luni inainte cu 5 1/2% interesse.

Interessele incepu cu diu'a, care urméza dupa diu'a depunerii capitalulu si incéta cu diu'a premergétóre dilei, in care se ridica depunerea cu acelu adaosu inse, cá numai dupa acele capitale se dau interesse, care stau depuse la institutu celu pușinu 15 dile.

Cu inceperea dela 1 Ianuariu 1880 interessele se platescu fără detragere.

La dorinti'a deponentelu se potu stabili in diu'a depunerii capitalulu si conditiuni speciali de esolvire, care se insémna apoi in libelu si in cartea depuneriloru institutulu. In atare casu, restituirea depunerii urméza dupa aceste modalitati speciali.

Depunerile tramise prin posta pe langa comunicarea adresei deponentelu se resolu totu-deauna in diu'a primirei.

Asemene se potu efectui prin posta anuciari si ridicare de capitale.

Sibiu, in 31 Decembre 1879.

„ALBIN'A“

(113) 1—4

Institutu de creditu si de economii.

Pentru

Craciunu si Anulu nou

se recomanda marele si de nou asortatulu depositu de orológe alu lui

Johann Buschek

din Sibiu Strad'a Cisanadie Nr. 16, cu cele mai bune orológe de aur si argintu, lantiuri de aur si argintu probate prin oficiulu de puntiare c. reg.

Orológe cilindre de argintu 10, 12, 14, 16 fl. Remontoire cilindre de argintu 15, 18, 20, 22, 24 fl.

Ancre de argintu 15, 16, 18, 20, 24 fl. Ancre remontoire de argintu 19, 20, 24, 30, 40 fl.

Orológe de aur pentru dame 18, 20, 22, 24, 30, 36, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fl.

Remontoire de aur pentru dame 40, 46, 50, 56, 60, 75, 80 fl., 120, 150 fl.

Ancre de aur pentru domni 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fl.

Remontoire ancre de aur pentru domni 40, 46, 50, 58, 60, 70, 80, 90, 120 fl.

Lantiuri de aur pentru domni si dómne 24, 26, 28, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 100 fl.

Lantiuri de argintu 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 fl. Lantiuri de talmi-auru 1 fl. 50 cr. 2, 4, 5, fl.

Orológe de parete remontoire parisiane 14, 15, 16, 18, 20, 24 fl.

Desteptatori parisiane (Wecker) 5.50 cr. 6, 7, 10, 20 fl. Orológe de Schwarzwald 4, 5, 6, 7, 8, 10 pana la 24 fl.

Orice reparaturi se facu in modulu celu mai conscientiosu. Comande se escutédia prin ramburse (Post-Nachnahme.) Pachetarea gratuita. Preturile-cu-rente se tramitu la cerere. (108) 9—10

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o raspundere asupr'a sa. Red.